

RUTA PATRIMONIAL

“Al Voltant de Senterada: Una Visió General de La Cultura del Pallar”

Introducció

Aquesta és una ruta de dificultat mitjana-alta on podreu gaudir d'elements tant de la natura com de la cultura general del Pallars en les seves diferents vessants. Una passejada que combina punts de gaudi amb vistes espectaculars sobre tota la comarca als pobles de Cèrvoles o Naens, oferint una comprensió més profunda dels diversos paisatges de la zona.

Veureu elements molt diversos que vinculen la geologia amb l'arquitectura, des de les més ancestrals, com ara dòlmens i necròpolis, fins a una varietat de construccions actuals de cases, esglésies o murs de pedra seca.

Camineu per l'interior d'un bosc madur amb una alta diversitat de flora i fauna on podreu experimentar la sensació de tranquil·litat i pau.

Finalment, comprendreu i participareu en les activitats que duu a terme la població local per mantenir la seva sobirania alimentària i les tradicions locals vinculades a la producció agrícola i a la cultura del Pallar en les seves expressions més immaterials: llengua, mites, tradicions, tot molt visible a l'allotjament de Casa Leonardo.

El què descobrireu

- **Cèrvoles:** Un petit municipi que ofereix una vista panoràmica impressionant de tota la comarca del Pallars.
- **Dolmen de la Cabaneta del Moro:** Estructura megalítica que data d'uns 10.000 anys acompanyada d'una necròpolis o ciutat funerària.
- **Tremoluga de Naens:** Un bosc madur, que acull una gran diversitat d'espècies vegetals i animals locals on la tranquil·litat es respira.
- **Comunitary Senterada Orchards:** Un hort de recent creació com a resposta a la crisi mundial de la COVID-19 que promou l'autonomia alimentària col·lectiva. (optional)
- **Casa Leonardo:** Un petit museu rural que presenta el patrimoni tangible i immaterial del Pallars. (optional)

Històries patrimonials

Història 1 “De La Vista de Gegant a La Microscòpica: Explorant La Diversitat del Paisatge del Pallars.”

Cèrvoles és un punt privilegiat on, gràcies a la seva ubicació estratègica, podem gaudir d'una vista panoràmica completa sobre els paisatges de tota la comarca del Pallars, des de la plana de les parts baixes del Pallars Jussà fins als cims alpins de la serralada dels Pirineus i del Pallars Subirà.

Aquesta visió holística ens permet entendre les relacions que els seus habitants han tingut amb el lloc des de l'antiguitat: l'ús de la terra per produir

herba per al pasturatge dels animals, l'obtenció de fusta en plantacions, l'explotació de roca i minerals per a la construcció. I alhora observar els canvis en els diversos usos del sòl cap a un paisatge cada cop més boscós, uniforme i menys habitat.

La seva arquitectura —habitatges, monuments religiosos, elements estructurals, etc.— també ens permet explorar la relació entre la geologia (tipus de roca) i la construcció, i comparar-la amb altres indrets de la variada geografia del Pallars simplement parant atenció als detalls d'una simple paret. Visiteu Cèrvoles i exploreu aquesta ruta.

Història 2 “Pedres Antigues Que Busquen L'Eternitat”

La relació amb la mort ha estat un tema recurrent des dels inicis de la humanitat, sempre estretament lligada a l'espiritualitat i al concepte d'eternitat. Com en totes les cultures, aquest tema és present al Pallars, que ofereix un entorn excepcional per explorar-lo. Són nombrosos els monuments funeraris que podem trobar al Pallars i en aquesta ruta coneixerem un dels dòlmens i necròpolis: el dolmen de la Cabaneta del Moro.

És un espai obert, lliure de boscos densos, que ofereix una panoràmica de 360 graus, perfecte per als visitants que aprecien els grans paisatges. Datada d'aproximadament 10.000 anys, la seva construcció convida a la reflexió sobre els coneixements arquitectònics avançats que es requerien en aquell moment, en particular les tècniques utilitzades per tallar, polir i moure blocs de pedra calcària de diverses tones.

També reflecteix una notable sensibilitat a l'hora d'escollir una ubicació estratègica per a un monument funerari: un espai obert, elevat i més a prop de la volta celeste. Visiteu el Dolmen de la Cabaneta del Moro i exploreu aquesta ruta.

Història 3 “El Bosc on Les Fulles Ens Fan Tremolar La Curiositat”

La Tremoluga de Naens ens permet passejar per la natura boscosa més ben conservada i diversa del Pallars en un espai reduït, tot dins d'una àrea reduïda dominada per un bosc madur de roures i trèmols, espècies rares a la regió.

La maduresa del bosc permet gaudir tant de la diversitat d'un paisatge forestal excepcional dominat per aus d'alt valor naturalista com ara els picots, diverses rapinyaires i mamífers típics de l'Europa

central, com de nombroses espècies de flora de tot tipus, com ara diverses orquídiess primaverals i la varietat de bolets associada.

Ahora, La Tremoluga ens convida a experimentar la calma i el benestar modelats per segles d'harmonia natural entre els seus habitants salvatges. Fomenta una profunda connexió sensorial, ja sigui a través del suau tremolor de les fulles del trèmol o del cant dels ocells. Aquest lloc també és ric en creences, mites i llegendes pallareses, plenes de misteri i un fort sentit d'identitat local. Camineu per La Tremoluga de Naens i exploreu aquest sender.

Història 4 “Les Mans de Les Persones Que Creen Una Terra Fèrtil per al Futur”

L'Hort de Senterada es va crear durant la crisi mundial de la COVID-19 com una manera perquè els veïns s'ajuntessin i promoguessin l'autonomia alimentària col·lectiva.

Més de 150 veïns del municipi de Senterada comparteixen la seva feina col·lectivament, intercanviant coneixements sobre com produir aliments locals i promoure la cultura connectada a la terra: l'agricultura.

És un espai creat per l'Associació Senterada, un municipi viu i sostenible, per unir i integrar diferents generacions i persones amb un mateix objectiu: fer créixer el poble i donar-li vida a través de l'autonomia alimentària.

És un espai d'intercanvi entre generacions i diferents coneixements i maneres de pensar, per la qual cosa també és un espai on els nous visitants del poble i els turistes són convidats a participar activament durant unes hores en algunes de les seves tasques comunitàries de manera altruista. Visiteu l'Hort de Senterada i exploreu aquest itinerari.

Importància de la ruta

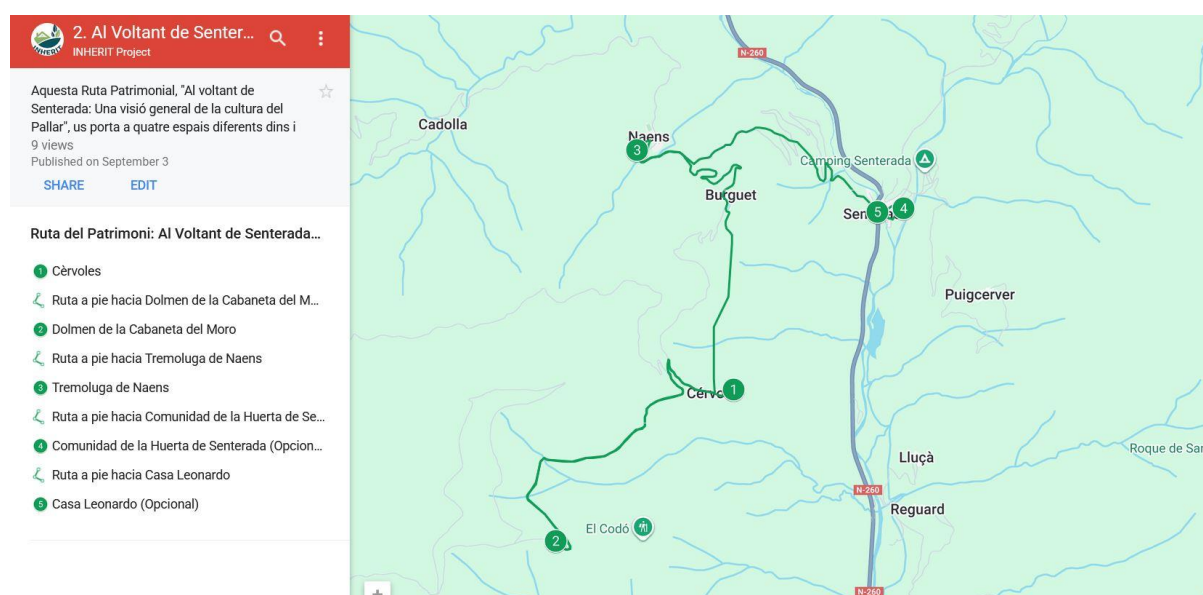
Aquesta ruta ajuda els viatgers a:

- Entendre la diversitat de paisatges des de les terres baixes del Pallars Jussà fins als cims alpins del Pallars Sobirà, els diferents tipus de vegetació i l'ús tradicional i històric que s'ha fet del territori: des del pasturatge fins a la producció d'hortalisses, fusta o roca per a la construcció, avui dia totes en declivi.
- Tenir una perspectiva àmplia per entendre la importància geològica del lloc i la seva relació amb l'arquitectura local. Veure arquitectura ancestral -per exemple el Dolmen i altres monuments funeraris- de fa 10.000 anys i l'ús de la geologia en l'arquitectura actual en habitatges, construccions religioses o estructurals -com ara els murs de pedra seca- i ser capaç d'entendre l'evolució de les tècniques de construcció.
- Gaudir d'un bosc madur de qualitat -Tremoluga de Naens- on es pot veure un bon exemple d'alta diversitat de moltes de les espècies més espectaculars de la regió en flora -bosc de roures i trèmols-, fauna -espècies de picots o aus rapinyaires-, o fongs i bolets.

- Poder conèixer de primera mà els projectes productius d'organització col·lectiva que recuperen varietats agrícoles locals i el coneixement de la cultura tangible i intangible de Pallarès - vocabulari, tradicions orals, llegendes, etc.- també ben representada a l'allotjament de Casa Leonardo, un petit museu rural.

Mapa de la ruta

Aquesta Ruta Patrimonial, "Al Voltant de Senterada: Una Visió General de La Cultura del Pallar", us porta a quatre espais diferents dins i al voltant del petit poble de Senterada: les vistes panoràmiques del Pallars des del poble de Cèrvoles que mostren la seva relació amb la geologia, l'arquitectura antiga del Dolmen de la Cabaneta del Moro, la bellesa del bosc madur de la Tremoluga, així com el projecte local Senterada Comestible que promou els horts locals i la sostenibilitat alimentària. Aquesta ruta també us ofereix l'experiència d'una estada a l'increïble Casa Leonardo, un hotel privat actiu que promou la cultura del Pallars.

Enllaç al mapa:

<https://www.google.com/maps/d/u/1/edit?mid=1--jT65DQfiAwiw3 ihUyaSpRRawrjPA&usp=sharing>

Parada 1	Cèrvoles https://maps.app.goo.gl/zvtaRSx9w3xsexR59
Parada 2	Dolmen de la Cabaneta del Moro https://maps.app.goo.gl/ncTHc3Th4ZfUvuWTA
Parada 3	Tremoluga de Naens https://maps.app.goo.gl/K2fuqYS7HkVMsdoE7

Parada 4	Comunitary Senterada Orchards https://maps.app.goo.gl/fRefnQo3ToXvWSf89
Parada 5	Casa Leonardo GPS: 42.32458455204091, 0.9377347479545318

Detalls del sender

- Longitud:
 - 11 km de longitud
- Dificultat mitjana:
 - 310 m de desnivell
- Durada:
 - 7-8 horas
- Com arribar-hi:
 - Transport públic fins a la Pobla de Segur
 - Taxi
 - Transport privat
 - Saminant fins a Senterada
- Roba:
 - Calçat còmode de senderisme
 - Roba adequada per a l'exploració a l'aire lliure
- Eines necessàries:
 - Càmera per capturar descobriments de rajoles
 - Mapa
 - GPS per orientar-se durant el trajecte
 - Binoculars
 - Guies de camp de natura
- Seguretat:
 - Terreny inclinat i inestable

- No recomanable a l'hivern
- Visita:
 - Sólo
- Contactes per a més detalls:
 - Naturalwalks
www.naturalwalks.com
+34 662 251 059
info@naturalwalks.com
 - Consell Comarcal del Pallars Jussà. Epicentre centre de visitants del Geoparc Orígens
+34 973 635 470 / 693 100 336
Pg del Vall 13, 25620 Tremp
epicentre@pallarsjussa.cat
 - Casa Leonardo
info@casaleonardo.net
+34 973 661 787
 - Associació Senterada municipi Viu i sostenible
senteradaviu@gmail.com

Preguntes / Oportunitats per ser creatiu

Pregunta 1 “Al Voltant de Senterada: Una Visió General de La Cultura del Pallar”

Descripció de l'objectiu

Aquesta és una passejada on el viatger podrà tenir una visió àmplia d'aspectes culturals molt diversos -tant materials com intangibles- relacionats amb la naturalesa de l'entorn del Pallars.

Criteris d'èxit

Els viatgers haurien de poder:

- Identificar la diversitat de paisatges que el Pallars té com a element identitari: alta muntanya, mitjana i baixa muntanya, zones planes i de ribera i com l'estacionalitat marca la imatge d'aquests paisatges al llarg de l'any.
- Identificar diferents tipus de materials geològics i com aquests es poden associar a construccions antigues -dòlmens, cases, esglésies, murs de separació de propietats, etc.-
- Relacionar l'economia local -cultiu de farratge, producció ramadera, horts, etc.- amb el paisatge i la climatologia de cada lloc.

Preguntes sobre l'objectiu

- Ens podríeu donar alguns exemples de com les construccions locals s'associen amb els tipus de pedra o materials?
- Podríeu donar alguns exemples que hàgiu vist al llarg d'aquesta o altres rutes?
- Podeu identificar diferents tipus de bestiar? I podríeu comentar si hi ha alguna relació entre quin tipus d'animal heu vist i on viuen?
- Podríeu identificar diferents tipus de boscos típics? Alguns han donat nom a llocs emblemàtics de la natura local.
- Us podríeu imaginar quins canvis en el paisatge i en la vida de les persones són causats pels canvis en el clima al llarg de l'any?

Reflexions finals

És important que la caminada, pugui donar peu a reflexions sobre com l'estacionalitat en llocs de muntanya i aïllats pot canviar el paisatge -amb neu a l'hivern, sequera a l'estiu-.

També mostrar la capacitat de les comunitats locals des de l'antiguitat per trobar solucions de molts tipus -arquitectòniques, alimentàries, agrícoles, etc. a través de l'observació i l'ús de la Natura immediata de cada lloc específic que avui es reflecteix en tipus de cultius, construccions, producció ramadera o fins i tot patrimoni cultural immaterial -llegendes, contes populars, dialectes locals-.

Igualment important és el paper de pràctiques culturals que avui gairebé han desaparegut, com la transhumància a llargues distàncies -creuant tota Catalunya cap a les comarques del sud- com a forma d'adaptació als canvis estacionals. Aquesta tradició també ha deixat una forta empremta tant en el patrimoni cultural tangible com en l'immaterial de la zona.

Disclaimer:

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.